

שלח

התפלל על תלמידו יהושע, "י"ה יושיעך מעצת מרגלים", שהרי זה ה' ב, אותה שעה שנבחרו, לפני התחלת הליכתם בדרך?

יש מפרשים ש, "מיד אחר שהובררו כבר לא היו כשרים, וביארו ד, בתחלה כשהובררו כשרים היו וצוה להם משה שליחות על פי ה' לראות את הארץ כיצד היתה נוחה ליכבש ונצנץ בהם יצר הרע וחזרו למשה למסור להם סימנים בארץ אם טובה ואם רעה ואת העם החזק הוא הרפה והכרכים אם מבצרים והרגיש משה שכוונתם לרעה דמה להם לחקור יותר ממה שנצטוו. . ולכך כתב . . ויקרא משה יהושע, כשהרגיש בהם יצרם הרע התפלל על יהושע."

אבל פירוש זה צ"ע:

א) קשה ביותר לומר שכוונת רש"י

א. בפירוש רש"י בפרשתנו בנוגע ל- מרגלים, מצינו סתירות בנוגע למצבם בעת שילוחם: בתחלת הפרשה, עה"פ, "כולם אנשים", מפרש רש"י, "ואותה שעה כשרים היו". אבל בהמשכה, עה"פ, "ו- יקרא משה להושע בן נון יהושע" פירש, "התפלל עליו י"ה יושיעך מעצת מרג- לים", דמזה משמע, שכבר אז הרגיש משה רשעתם של המרגלים, וכן מפורש בפרש"י אח"כ עה"פ, "וילכו ויבואו אל משה" - "מה ביאתן בעצה רעה אף הל- כתן בעצה רעה".

והנה ביישוב הסתירה מפרש"י עה"פ, "וילכו ויבואו", כבר ביארו המפרשים, שזהו דיוקו של רש"י לפני זה, "ואותה שעה כשרים היו", דרך בשעה שנבחרו ונתמנו "כשרים היו" - "לאפוקי לאחר אותה שעה", משהחזיקו בדרך ("ויל- כו"), נהפכו ונעשו רשעים.

אבל אין זה מיישב מ"ש רש"י שמשוה

(8) בשפ"ח כאן, "שכבר א"ל השם ית' שלח לך לדעתך ושיתן להם מקום לטעות וא"כ ודאי ידע רוע תבונתם ועצתם הרעה" (וראה לקמן סעיף ב). וצ"ע, דא"כ איך יתפרשו דברי רש"י, אותה שעה כשרים היו.

(9) נמוקי מהרא"י (לבעל תרומת הדשן) על פרש"י כאן. הואיל משה (לבעל מטה משה) באר היטב על פרש"י כאן. ולהעיר מלשון הגוי"א כאן, "משנלחו . . ואחר המינוי מיד", ועד"י בנחלת יעקב (לקמן פסוק כו) "הליכתו מיד לאחר שנתבררו", ובמושב זקנים עה"ת שם, "משנצטוו ללכת".

(10) נמוקי מהרא"י שם. ע"ש ב,תרי גוונ"י שליחות. וראה גם הואיל משה (באר התורה) פרשתנו.

(11) פרשתנו יג, יח ואילך. שם, טז. - וצ"ע, שהרי כ"ז הוא מדברי משה, ואם כוונתם לרעה למה מסר להם משה כל הסימנים הללו.

(1) יג, ג.

(2) יג, טז.

(3) אבל ל' רש"י בתחילת הפרשה (יג, ב) ודרשנים הללו קאי בפשטות על סופם, כשחזרו ומדדו בה.

(4) יג, כו.

(5) חזקוני, רא"ם, גוי"א (יג, ב). רע"ב (עה"ת) לקמן פסוק כו. מפרשים שנסמנו בהערה 7. ועוד.

בפענח רזא פ"ד, "משה טעה בהם וה' סבור כי כשרים היו". אבל מפשטות ל' רש"י משמע ש,היו כשרים" בפועל.

(6) ל' הרא"ם.

(7) דבק טוב (בהגהה) ומשכיל לדוד ריש פרש- תנו. רע"ב, ח"י ופי' מהר"ק על פרש"י, באר מים חיים (לאחי המהר"ל) - לקמן פסוק כו. חדא"ג מהרש"א סוטה (לה, א).

משה התפלל על יהושע שינצל „מעצת המרגלים“ אבל לא מנעו מלכת עמהם) כי סבר משה אולי יהושע וכלב יוכלו להחזירם ממחשבתם הרעה – אינו מ־יִישֵׁב שאלה זו, דאיך יכנס בספק רעת כל בנִי – מפני שאולי יצליחו יהושע וכלב להחזירם לטוב – ובפרט שיכול לא לשלחם כל עיקר.

ב. לכאורה יש לשאול כעין שאלה זו על כללות ענין שילוח המרגלים, של־פרשׁי, כבר בהתחלת הדבר ידע משה שאינו ענין רצוי ומ־מ לא נמנע מל־שלחם.

דהנה על הפסוק¹⁵ „שלח לך אנשים“ פרשׁי „שלח לך – לדעתך, אני איני מצוה לך אם תרצה שלח, לפי שבאו ישראל ואמרו¹⁶ נשלחה אנשים לפנינו . . אמר (הקב״ה) אני אמרתי להם שהיא (ארץ ישראל) טובה . . חייהם שאני נותן להם מקום לטעות בדברי המרגלים למען לא יִרְשׁוּהָ. שְׁמֹה יוצא, דאף־ש־משה שמע מפי הקב״ה שאין צורך ב־שילוח המרגלים – מ־מ, דעתו של משה („לדעתך“) הסכימה לכך.

ומפורש הדבר עוד יותר בפרשׁי לקמן בפ' דברים (עה״פ¹⁷ „וייטב בעיני הדבר“), שהטעם שהסכים משה לשילוח המרגלים הוא רק משום שחשב „שֶׁמֶא תחזרו בכם כשתראו שאיני מעכב“ (כה־משל שמביא שם מ־אדם האומר לחבירו מכור לי חמורך זה אֵל הן נותנו אתה לי לנסיון אֵל הן . . כיון שראה שאין מעכבו כלום אמר הלוקח בלבו בטוח הוא זה שלא אמצא בו מום מיד אֵל טול מעותיך ואיני מנסהו“), הרי להדיא, דאף

במ״ש „אותה שעה כשרים היו“ היא רק לזמן קצר ביותר¹², משעת המינוי עד ש־„חזרו למשה למסור להם סימנים ב־ארץ“¹³ [שבפשטות לא היתה שהיית זמני בין התמנותם לדברי משה אליהם „עלוי“ זה בנגב גו' וראיתם את הארץ וגו'].

ב) לפירושם הול״ל (לרשׁי) „בעת התמנותם כשרים היו“ וכי״ב.

ג) ועיקר: אם „הרגיש משה שכוונתם לרעה“ – מדוע עמד בבחירתו לשלוח מרגלים האלה ולא שלח אחרים תחתיהם שלא תהי' כוונתם רעה (שבדאי הי' זה בידו של משה)?

[ומה שביארו במפרשים¹⁴ (הטעם ש־

12) בפנים יפות כאן פ׳ „אותה שעה, היינו משקיעת החמה (אור לכת״ס סיון) עד צאת הכוכבים שהוא לערך שעה. ע״ש. אבל אינו לפי פשוטו כלל.

13) ולכאורה י״ל שכוונת רשׁי ב„הליכתן בעצה רעה“ היא להליכתם בא״י גופא (שרק אז, בראותם חזק הערים כו', נהפכו לרעה) – וא״צ לדחוק שנעשו רשעים מיד בתחילת הליכתם, קודם ראותם חזק העם והערים.

14) שהרי בפשטות בחירת ושילוח המרגלים נעשו במשך יום אחד – כ״ס סיון (רשׁי דברים א, ב) – כי הנסיעה מחצרות למדבר פארן היתה בכ״ס סיון (ראה בארובה לקריש ח״ט ע' 1 הערה 6. ושי״ג).

15) יג, יז ואילך.

16) ולומר שלא היו בכל בנִי „כשרים“ מהם – הי' א דוחק הכי גדול ב) הי' עליו לבטל כל ענין השליחות, שהרי הי' רק מדעתו.

בפענח רוא שם (ועד״ז במושב זקנים בתי״ב) כ׳, שהעם החזיקו עליו לשלוח כדכתיב במשנה תורה (דברים א, כב) ותקרבנו אלי כולכם וגו״ (וראה לקמן סי״ב). אבל דוחק גדול לומר שמשה יסכים וישלח אנשים שכוונתם לרעה מפני שחזקו עליו!

17) דבק טוב (בהגהה) והואיל משה (באר היטב)

שם.

18) יג, ב.

19) דברים א, כב.

20) א, כג.

אבל את"ל שמשוה הרגיש באנשים ש-
בחר בהם עצמם ש"כוונתם לרעה", הרי
אין כל מקום לשלחם – ומדוע לא
השתדל לעכבם?²⁵

ולכן נ"ל ששני הדברים, "אותה שעה
כשרים היר", ותפלת משה, "י"ה יושיעך
מעצת מרגלים" – מעיקרא אינם סותרים
זל"ז, כדלקמן.

ג. ויובן זה בהקדים דיוק לשון
רש"י²⁶, "י"ה יושיעך מעצת מרגלים",
ועד"ז לקמ"ז גבי כלב מדייק רש"י ש-
"נשתטח על קברי אבות שלא יהא ניסת
לחבריו להיות בעצתם". דלכאורה ה'י'
מתאים יותר להשתמש בלשון המתארת
את חטאם – כמו, "דבה", כמש"נ²⁸, "יוצי-
או דבת הארץ גו" [וכלשון רש"י עצמו
בתחלת הפרשה, "למה נסמכה פרשת
מרגלים לפרשת מרים לפי שלקתה על
עסקי דבה כו", וכן בהמשך העניין²⁹, "ל-
הוציא דבה נתכווננו"], או "חטא המרג-
לים"; ומדוע נקט רש"י לשון "עצה"
דוקא?³⁰

ויש לומר, שבדוקא נקט רש"י לשון
זו, להדגיש, שאין כוונתו לומר שה'
יושיעו מחטא המרגלים, כי עדיין ב-
"אותה שעה כשרים היו" (ולא היו שיי-
כים לחטא של "דבה" וכו'), אלא רק

(25) ראה הערה 16.

(26) והוא מסוטה לד, ב.

(27) יג, כב (מסוטה שם). ולהעיר מרש"י יד, כד

אני עמכם בעצה.

(28) יג, לב, וכן לקמן יד, לו-לז.

(29) יג, כג.

(30) כן דייק גם בס' ערבי נחל (לבעהמ"ס

לבושי שרד) ריש פרשתנו.

(31) להעיר שגם "דבה" היא רק "לשון חינוך

דברים . . וישנה לטובה" (רש"י פרשתנו יד, לו).

וראה בארוכה לקו"ש ח"ח (ע' 145 ואילך), שעיקר

חטא המרגלים ה'י' שעסקו ב, דבת הארץ" (גם כשלא

היתה דבה רעה). ע"ש.

שמשוה הרגיש שלא היתה כוונת בני' ל-
טובה (וכפי שניתן להבין גם מעצם אופן
בקשת בני', כפרש"י שם) שקרבו כולם
"בערוביאל, ילדים דוחפין את הזקנים
כו" – מ"מ הסכים לבקשתם של ישראל
(היפך רצונו – דמשה).

ומכיון שעכ"פ אנו רואים שעוד לפני'
לא נמנע מלשלחם (מאיזה טעם שיהי')
אף שלא היתה כוונתם לטובה – א"כ
שוב אין לשאול גם בנדו"ד למה לא
עיכב שילוח המרגלים לאחר ש"הרגיש
משה שכוונתם לרעה".

אבל אאפ"ל כן – כי חילוק גדול ב-
דבר:

בפירוש רש"י הנ"ל המדובר בבקשת
בני', "נשלחה אנשים לפנינו", כי הם לא
האמינו בטוב הארץ, ולכן לא הוטב ב-
עיני השם כי, "אני אמרתי להם שהיא
טובה"; ובזה מובן הטעם שמשוה הסכים
לדבריהם, כי חשב שבראותם שאינו מ-
פחד מלשלוח אנשים לראות את הארץ
ה'ז גופא יוכיח לבני' שטובה הארץ, וב-
מילא יחזרו בהם מרצונם זה.

וגם זה שהסכים משה לשלוח את ה-
מרגלים אף לאחר שראה שלא חזרו
בהם בני' – אפשר להסביר, כי לכן
בחר באנשים כשרים, "ראשי בני ישר-
אל"³¹ (וכלשון רש"י בפ' דברים³², "מן
הברורים שבכם, מן המסולתים שבכם"),
סמך עליהם שיראו את טוב הארץ וגם
יביאו אתם מפרי הארץ³³, ועי"ז יתברר
לבני' בראי' מוחשית³⁴ שאכן טובה ה-
ארץ מאד מאד, ואדרכא יתחזק אצלם
הרצון לעלות לארץ.

(21) פרשתנו יג, ג ובפרש"י.

(22) א, כג ד"ה ואקח.

(23) פרשתנו יג, כ.

(24) דאינה דומה שמיעה לראי' (ראה רש"י יתרו

כ, יט). וראה רמב"ן ריש פרשתנו.

(בעיקר) רק פעולת החיפוש והראי⁴⁰ בלבד, ובענינו – ראיית הארץ ויושבי⁴¹; משא"כ לשון "ריגול" מורה על חקירה וחיפוש לשם כוונה נסתרה, כמו בריגול המסייע לכיבוש ארץ האויב [ע"ד ש- מצינו לעיל (בפ' מקץ⁴²) בנוגע ליוסף ואחיו – ויאמר אליהם (יוסף לאחיו) מרגלים אתם לראות את ערות הארץ באתם], ופרש"י, גלוי הארץ, מהיכן היא נוחה ליכבש⁴³; ובדרך כלל ענין הריגול קשור עם חכמת המרגל, שעל יסוד חקי- רותיו וחיפושיו אפשר לטכס עצה איך למלא משימה מסוימת (כיבוש ארץ האויב, וכיו"ב).

וזהו הטעם שבפרשתנו נאמרה רק לשון "לתור את ארץ כנען", וכיו"ב – כי כל ענין השליחות (בכוונת משה) ה' רק על המעשה, שיראו את הארץ ויושבי⁴⁴ ויספרו לבני⁴⁵ מה שראו (וכן להביא מפרי הארץ כדי להראות את ישראל מ- טוב הארץ), ותו לא מיד – אבל לא "לרגל את הארץ", להכניס עצמם בחי- פוש "עצות" ותחבולות בשביל כיבוש הארץ וכיו"ב⁴⁶.

ובזה יובן תוכנה של תפלת משה, ו"ה יושיעך מעצת מרגלים":

אף שמשנה הדגיש לאנשים שבחר

מ, "עצת מרגלים", "עצה" סתם – לאו דוקא עצה רעה (שזה נתחדש רק אח"כ בעת הליכתם, "הליכתו בעצה רעה", כנ"ל ס"א מהמפרשים), ואדרכה, כיון ש- ב, אותה שעה כשרים היו, ודאי שזו היתה אצלם, "עצה טובה" – ומ"מ התפלל משה על יהושע, ו"ה יושיעך מעצת מרגלים", כי אף שכוונתם לטובה, מ"מ, עלולה "עצתם" להביא לידי טעות וכו' (כפי שאכן קרה בפועל), ולכן התפלל שינצל מזה.

ד. ביאור הענין:

בכל הפרשה כולה מתוארת שליחות המרגלים בלשון "תור" – "ותירו את ארץ כנען"³², "תור הארץ"³³, "תרים"³⁴ ו- כיו"ב, ולא נזכרה אף פעם אחת בפרש- תנו לשון "מרגלים" בקשר לשליחות זו³⁵ [ואין זה משום שיש חסרון ותוכן בלתי רצוי בשילוח מרגלים – שהרי מצינו (לקמן בפ' חוקת)³⁶ שגם אח"ז – משה עצמו שלח, "לרגל את יעזר", וכן יהושע שלח מרגלים]³⁷.

ובטעם הדבר יש לומר:

החילוק בין שתי הלשונות – "לתור" או "לרגל"³⁸ – הוא³⁹: "לתור" מתאר

- (32) יג, ב. וכן שם, טז"ז. כא. לב. יד, ז. שם, לד. לו. לח.
(33) יג, כה.
(34) יד, ו.
(35) ורק בפ' דברים (א, כד) נאמר "וירגלו אותה". וראה הערה 45.
(36) כא, לב.
(37) כמסופר בתחילת ספרו (הפטרת פרשתנו).
(38) אף שלפעמים משמשים שניהם לכוונה אחת (ראה רש"י סוף פרשתנו (טו, לט). חוקת כא, א (בפי' הא'). רש"י לני"ך – שופטים א, כג) – מ"מ בפרטיות יש חילוק ביניהם, כבפנים.
(39) בהבא לקמן ראה גם מלבי"ם כאן (באור"א קצת). ולהעיר מכלי יקר כאן (יג, ב), של"ה

שבהערה 47 ועוד – ביאור ג' הלשונות, ויתורו⁴⁰, ויחפרו⁴¹, "וירגלו" – ע"ד הדרוש.

(40) ראה ראב"ע ריש פרשתנו (יג, ב). ס' השרשים להרד"ק ערך תור. וראה פרש"י חוקת שם (בפי' הב'). "התיר הגדול" (ולהעיר מפרש"י בהעלותך י, לג, "לתקן להם מקום חניי", ובתיא (שם).

(41) מב, ט.

(42) ורק בני⁴³ רצו בכך, ולכן בקשו, ויחפרו לנו את הארץ ג' את הדרך אשר נעלה בה ואת הערים אשר נבא אליהן (תחילה לכבוש) – דברים א, כב (ובפרש"י). וראה בארוכה מלבי"ם כאן.

ב"עצה טובה" שלהם, כי ה' נאמן ל-
שליחותו של משה, מבלי לנטות משהו
מהמטרה, רק "לתור את הארץ", ולא
להיות חבר ל"עצת (מרגלים)".

אבל לאידך מובן, שלא ה' בזה טעם
מספיק לבטל שליחותם, כי זה שראו
עצמם ב"אותה שעה" (כשעדיין "כשרים
היו") כ"מרגלים" אינו מכריח להביא
לתוצאות בלתי רצויות, ואינו אלא חשש
כו'.

ה. עפ"י יבואר עוד ענין תמוה ב-
פרשת מרגלים, שלכאורה לא מצינו ש-
רש"י יפרש:

כיצד יתכן, שאנשים מובחרים אלה,
שמשה רבינו בעצמו בחר בהם לשליחות
זו (שמה גופא מובן שהם היו המתאימים
ביותר מכל בני ישראל למלא שליחות זו) ייהפ-
כו, מן הקצה אל הקצה, להיות חוטאים
ומחטיאים, עד שמרדו בה' ואמרו, "לא
נוכל לעלות . . כי חזק הוא ממנו"⁴⁵
(וכפרש"י, "כביכול כלפי מעלה אמרו")?

וע"פ הג"ל י"ל שבדיוק לשון רש"י
"עצת מרגלים" מרומז השורש והסיבה
שהביאום לירידה אחר ירידה, ועד ל-
מרידה בה':

הלשון "עצה" מורה על הצורך בחי-
פוש ומציאת תחבולה, דבר מסוים מתוך
כוונה נסתרה ונעלמה (שלא תוודע
להמנגד בזה וכיו"ב). והוא הדבר בהענין
ד"עצת מרגלים": ענין הריגול דורש
"עצה" ותחבולה, מרגלים צריכים לטכס
עצות ותחבולות איך להערים ולהסתיר

שמטרת השליחות היא רק "לתור את
ארץ כנען"⁴⁶, הרי תיכף ומיד בהתאספם
אצלו הרגיש שהנם רואים את עצמם (לא
כ"תרים" בלבד, אלא) כ"מרגלים", והיינו,
שמלבד המעשה בפועל (לילך ולראות
את הארץ), עליהם לטכס עצות ולהסיק
מסקנות (על יסוד הריגול) הנוגעות לכי-
בוש הארץ וכו'.

וע"ז התפלל משה, "י"ה יושיעך מעצת
מרגלים": אף שעדיין לא ה' בעצתם
שום חטא, כי ב"אותה שעה כשרים היו",
וכל כוונתם היתה רק לטכס עצות טובות
איך לסייע בריגולם לכיבוש הארץ ו-
כו"⁴⁷ - מ"מ, התפלל משה שלא יהי' ל-
יהושע חלק ב"עצת מרגלים", אלא ישאר
נאמן למטרת השליחות שהיתה אך ורק
"לתור את ארץ כנען"⁴⁸, מבלי לערב בזה
ענין של "נתינת עצות" וכו"⁴⁹, כי הנהגה
של "עצת (מרגלים)" עלולה להביא לידי
נפילה (כדלקמן סעיף ה).

[ועפ"י יש לומר, שזו היתה גם כוונת
כלב בתפלתו, "שלא יהא ניסת לחבריו
להיות בעצתם" - ולא כ"ב"עצתם ה'-
רעה" (וכיו"ב) - ד"ל שבעת ההיא עדיין
לא נודע לכלב ש"הליכתו בעצה רעה",
אבל התפלל שלא יהא ניסת לחבריו גם

(43) יג, יז.

(44) שזוהו ענין טוב. וכנ"ל שגם משה שלח
לריגל את יעור", וכן יהושע שלח מרגלים. וראה
בארוכה רמב"ן ריש פרשתנו.

(45) עפ"י מובנת הדגשת (תור) לשון הכתוב
לקמן (יד, ו) "ויהושע . . וכל . . מן התרים את ה'
ארץ קרעו בגדיהם", שהם רק תרו את הארץ
(משאיכ השאר, שהם גם ריגלו אותה, כמ"ש
בדברים שם א, כד).

(46) להעיר מעקדה פרשתנו (הובא בשל"ה
פרשתנו - שנה, ב) ש"הגדילו רשע . . שהוציאו
עצמם מכלל מרגלים ונכנסו בכלל יועצים". ע"ש
באור. ועד"ז במנחה בלולה פרשתנו (יג, כח).

(47) וראה ביאור השתלשלות ירידת המרגלים
ע"ד הדרוש - של"ה פרשתנו. ועוד. וע"ד החסידות
- ראה לקוית פרשתנו ד"ה שלח ודיה ויאמרו.
ועוד.

(48) יג, לא.

התפלל (תיכף) על יהושע (תלמידיו⁵¹),
 „יה ישיעך מעצת מרגלים” – שלא יהי
 לו חלק בעצתם (גם אם היא „עצה
 טובה”) כדי שלא תהי לו שום שייכות
 ל„עצת מרגלים”⁵².

ו. ויש להמתיק הענין ע"פ המבואר
 בחז"ל, שמדתו של משה היא מדת האמת
 – „ואמת זה משה”⁵³ (שלכן ניתנה תורה
 על ידו, כי זהו ענינה של תורה – „תורת
 אמת”⁵⁴). ולכן, כדי להיות שלוחו של
 משה – שלוחו של אדם כמותו, „כמותו
 דהמשלח ממש”⁵⁵ – א"א שתהי אצל ה'
 שליח שום נטי' ממדת האמת.

וזהו ששליחותו של משה היתה רק
 „לתור את הארץ” ולא „לרגל אותה” –
 כי בענין עיקרי זה, שליחות בשייכות
 לכניסה לארץ, הי' צ"ל כח המשלח (כחו
 של משה) באופן גלוי⁵⁶,

ועי' שהשלוחים נטו מקו שליחותם
 והחזיקו את עצמם למרגלים, נתבטל
 בהם כח המשלח – כי נוסף על ביטול
 השליחות מצד השינוי, דעי' ששליח
 משנה את שליחותו (בענין עיקרי) בטלה

את מטרת בואם, שבאופן זה יצליחו ל'
 בצע את מטרתם מבלי שיוודע לזה ש'
 יכול למנעה [ע"ד שמצינו לעיל בנוגע
 ליוסף ואחיו – „ויאמר” אליהם (יוסף
 לאחיו) מרגלים אתם לראות את ערות
 הארץ באתם ויאמרו אליו לא אדוני ו'
 עבדיך באו לשבר אוכל'”, היינו, שלדב'
 רי יוסף העלימו את המטרה האמיתית
 שבגללה באו למצרים „לראות את ערות
 הארץ”) באמרם שבאו „לשבר אוכל”].

ונמצא, שענין הריגול כשלעצמו דו'
 רש הנהגה של ערמה והסתרת האמת, ו'
 רק עי' יכולים להצליח בביצוע ה'
 ריגול.

וזהו הטעם לזה שמשה רצה ששליחו'
 תם תהי' מוגבלת רק לחלק המעשה,
 „לתור את ארץ כנען”, מבלי שיעשו
 „מרגלים”, יכנסו בעצות ותחבולות של
 ערמה והסתרת האמת, ועד שעלולה ל'
 הרחיקם ממדת האמת וכו'. ואפילו כש'
 כוונתו לכתחילה היא לשם מטרה טובה,
 לחשוב מחשבות ותחבולות של „עצה
 טובה” [ולפעמים מוכרחים לשלוח מרג'
 לים, כי בלאה"כ א"פ (ע"פ טבע) לנצח
 האויב, שלכן, כנ"ל, שלח משה לרגל את
 יעזר] – מ"מ, ס"ס הרי מדת הערמומיות
 (והסתרת האמת) יכולה להוריד את ה'
 אדם מדחי אל דחי, ודרושה זהירות יתי'
 רה שלא יכשל בו⁵⁷.

ולכן, לאחר ששהגיש משה שהאנשים
 ההם מחזיקים את עצמם „למרגלים” –

(51) ראה מושב זקנים, גו"א ועוד על פרש"י
 כאן.

(52) כי בנדו"ד לא הי' צורך ב„מרגלים”, וגם
 הענין ד„לתור את הארץ” הי' רק מפני שבני לא
 האמינו שאכן טובה הארץ (כנ"ל סעיף ב).

(53) תהלים פה, יא. שמור' פ"ה, י. וראה
 סנהדרין ק"א, סע"א.

(54) כמחז"ל „משה (אמת) ותורתו אמת” (ב"ב
 עד, א. סנה' קי, סע"א ואילך. תנחומא קרח יא).
 וראה לקו"ש חכ"ז ע' 4 ואילך.

(55) ל' אדה"ז בלקו"ת ויקרא (א, ג). וראה
 בארוכה לקמ"ע 114 ואילך.

(56) משא"כ בהשליחות „לרגל את יעזר”, שלא
 היו צריכים לכחו של משה (באופן גלוי) כו'. וראה
 הערה 59.

(49) מקץ מב, ט"ז.

(50) עי' מ"ש בשו"ע אדה"ז (ארי"ה מהד"ק ס"א
 ס"ג, מב"י לטאו"ח שם) לענין מדת העזות – ד„הי
 עז כנמר” – שצ"ל זהירות „שלא יקנה קנין בנפשו
 להיות עז פנים אפילו שלא במקום עבודתו ית"י”.
 וראה הגש"פ עם לקוטי טעמים ומנהגים (קה"ת) ע'
 יא.

השליחות⁵⁷ – הרי כאן, נפסלו בעצם מלהיות שלוחי משה, כי א"א שהם יהיו „כמותו“ דמשה⁵⁸, שמדתו מדת האמת⁵⁹.

ורק יהושע וכלב שלא נתפתו ל„עצת מרגלים“ נשארו שלוחי משה⁶⁰, וזה גופא שמרם שלא נטו מהכוונה ומטרת שליחותם, ואמרו „טובה הארץ מאד מאד . . אל תיראו את עם הארץ כי לחמנו הם . . אל תיראום“⁶¹, ומשום כך זכו ליכנס לארץ, ועד ש„חיו מן האנשים ההם“ – ש„נטלו חלקם של מרגלים בארץ וקמו תחתיהם לחיים“⁶¹.

(משיחת ש"פ שלח תשמ"ה)

(57) רמב"ם הל' שלוחין ושותפין פ"א ה"ב ואילך. שו"ע חו"מ סקפ"ב ס"ב ואילך.

(58) ולהעיר מגו"א כאן (יג, ג) דזה שנעשו רשעים ה' להיותם „שלוחיהם של רשעים“ . . ונעשו כמו המשלחים. ועד"ז באוה"ח ריש פרשתנו.

(59) וי"ל שזהו הפירוש (הפנימי) בפרש"י חוקת (כא, לב), „וישלח משה לרגל את יעזר – המרגלים לכדוה, אמרו לא נעשה כראשונים בטוחים אנו בכח תפלתו של משה להלחם“, דכיון שהיו בטוחים „בכח תפלתו של משה“, שכחו של משה ה' אצלם בגלוי, לא הסתירו א"ע כמרגלים אלא לחמו בגלוי.

וי"ל ע"ד הרמז, שלכן לא העתיק רש"י בהד"ה תיבת „ולכדו“ (שלכאורה זוהי הראי' שהם לכדוה) – כי עצם הענין שהיו שלוחי משה הביא לכך שלא הסתירו עצמם אלא לחמו ולכדוה.

(59*) להעיר מרש"י יד, כד „ובלבו ה' לומר

האמת“.

(60) פרשתנו יד, ז"ט.

(61) שם, לח ובפרש"י.

שלח ב

בקדושה . . (כי) ישראל אע"פ שחטא ישראל הוא^א ובקדושתו הוא עומד ולא יצא מכלל ישראל^ב, אבל לכאורה אין זה טעם מספיק, כי [נוסף ע"ז שאת"ל (כפי שמשמע מפשש"מ) שהמרגלים היו בגדר מורדים בה' (כדברי כלב^י "בה' אל תמרודו"), הרי אין זה פשוט ל-הלכה^י אם אפשר לצרף "מורדים" ל-מנין עשרה לדבר שבקדושה, ומה גם כשכל העשרה הם "מורדים" – הנהגה הלימוד ממרגלים ד"עדה" היא עשרה – נוגע גם לדיון "עדה" דסנהדרין^י (נ"ו) שפטו . . והצילו העדה גו"^י (י"ג) שהיא עשרה, שבזה פשיטא דאין רשע בכלל^י.

וי"ל שזהו אחד מהרמזים בנגלה ד-תורה להמבואר בפנימיות התורה, שה-מרגלים היו בדרגא נעלית^י. כלומר, לא

א. מזה שהמרגלים נקראו (בפרשת-נוי) בשם "עדה" והיו עשרה (כי יהושע וכלב לא היו בכללם), למדו חז"ל^י שכל עשרה מישראל בהצטרפם נחשבים "עדה"^י שלמה.

וצ"ע שמקור להלכה זו, במעלתה ה-מיוחדת של "עדה" בענייני קדושה (ש"כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה"^י) נלמד דוקא מהמרגלים (דכתיב בהו"י "עד מתי לעדה הרעה הזאת")?

ואף דדיון של עדה קדושה (ש"אין דבר שבקדושה פחות מעשרה") הוא שגם רשע "מצטרף למנין עשרה לכל דבר ש-

(1) יד, כז.

(2) מגילה כג, ב (הובא בפרש"י עה"פ). וכן הוא לכמה גירסאות בברכות כא, ב וסנהדרין עד, ב (ראה על הגליון בש"ס שם. וראה פרש"י סנהדרין שם. מהרש"א שם).

(3) ראה רמב"ם הל' תפלה פ"ח ה"ה. שו"ע אדה"ז או"ח סני"ה ס"ב.

(4) ראה ספר השיחות תש"ד ע' 29.

(5) ברכות ומגילה שם – דאתאי תוך (אמור כב, לב) תוך (קרח טו, כא).

בס' השיחות שם הובא "הבדלו מתוך העדה הרעה הזאת" – כנראה ט"ס, ותיבת הרעה מיותרת. או שהכוונה שם להעתיק ב' הפסוקים (גם הפסוק דפרשתנו, וכבב"מ שם), וכסיום הלשון בס' השיחות שם שעדה פ"י עשרה.

(6) ולהעיר דבירושלמי סנהדרין פ"א ה"ד (ועד"ז בירושלמי ברכות פ"ו ה"ג) ישנה דיעה דה-לימוד הוא מהכתוב (מקץ מב, ה) ויבואו בני ישראל לשבר בתוך הבאים.

(7) להעיר משו"ע אדה"ז שם: ועדה זו צריך להיות כולה מזכרים בני חורין גדולים . . וכמו שהיתה עדה האמורה להלן אבל נשים ועבדים וקטנים אינו מצטרפין.

(8) סנהדרין מד, רע"א.

(9) שו"ע אדה"ז שם ס"ד (מב"י שם ד"ה כתב בס' בשם ס' המנהיג ס"י ע"ט). וראה תניא ספ"א. אגה"ק סכ"ג (קלו, ב). סה"מ תקס"ה ח"ב ע' תתקסד. ועוד.

(10) יד, ט. וזה אמר לכל עדת בני ישראל (שם), ופשיטא למרגלים שע"פ פשש"מ (וראה רש"י שם יד, כז) היו לא רק חוטאים בעצמם אלא גם מחטאי הרבים.

(11) ראה ב"י שם מהרשב"א. פמ"ג (א"א) שם סק"י. ועוד.

(12) משנה סנהדרין פ"א (ב, סע"א).

(13) מסעי לה, כד"ה.

(14) אף שיש לחלק דבזה שאני שאינו בכלל – לא מפני שאינו ב"עדה" אלא מפני שאינו ב"סנהדרין".

(15) להעיר ממחז"ל שטן ופנינה לש"ש נתכוונו (ב"ב טז, א).